

Commissie
van Toezicht
Ieper

JAARVERSLAG 2021
COMMISSIE VAN TOEZICHT
BIJ DE GEVANGENIS TE IEPER

Inhoud

1.	De Commissie van Toezicht.	3
1.1.	Samenstelling.	3
1.2.	Werking.	3
1.3.	De Klachtencommissie.	4
1.4.	Behandeling van verzoeken van gedetineerden.	5
2.	De penitentiaire inrichting.	6
3.	Het toezicht.	7
3.1.	Belangrijkste thema's die werden opgemerkt door de CvT.	7
4.	Het beklagrecht	17
5.	De belangrijkste besluiten en aanbevelingen van de CvT voor het jaar 2021	18
6.	Belangrijkste uitdagingen van de CvT en belangrijkste werkdomeinen voor het jaar 2022	19

1. De Commissie van Toezicht.

1.1. Samenstelling.

- Dhr. Van Damme Hendrik – Voorzitter
- Dhr. Bonte Joost - Ondervoorzitter
- Dhr. Baccarne Frans – Lid/Arts
- Dhr. Cooman Raphaël – Lid/Jurist (en Voorzitter Klachtencommissie)
- Dhr. Huysentruyt Jonathan – Lid/Jurist (en Lid Klachtencommissie)
- Mevr. Missiaen Sally – Lid (en Lid Klachtencommissie)
- Dhr. Markey Christophe - Lid
- Dhr. Raepsaet Stijn - Lid
- Mevr. Six Marjolein – SPOC ICT/Lid
- Mevr. Van Home Caroline – Lid
- Mevr. Zyde Valérie – Secretaris/Lid

1.2. Werking.

De Commissie van Toezicht (hierna: CvT) leper bestaat normaalgezien uit twaalf leden, maar telde er in 2021 elf. Omwille van de nakende werken te CvT leper (oorspronkelijke start voorzien in 2021), met een tijdelijke sluiting van de penitentiaire inrichting (hierna: PI) leper tot gevolg, werd beslist om voor deze periode geen twaalfde lid meer aan te werven.

De CvT leper komt maandelijks samen, dit telkens op de derde woensdag van de maand van 18u tot 20u30. De opkomst is goed te noemen, met voor 2021 gemiddeld één à twee afwezige leden. De opkomst was minder in juni en juli, met een opkomst in deze twee maanden van zeven leden.

Naast de maandelijkse CvT vergadering met alle leden is er maandelijks ook een Voorzittersoverleg met de Directie. Dit kan gezien worden als een goede praktijk van de CvT leper. Het zorgt ervoor dat:

- Thema's/problemen rechtstreeks bij de Directie kunnen worden aangekaart
- Gevoeligere thema's zoals bv. klachten i.v.m. houding personeel kunnen worden besproken.
- Het zorgt voor de opbouw van een vertrouwensband tussen de Voorzitter en Directie, en zorgt voor een centraal aanspreekpunt tussen CvT en Directie.

Daarnaast is er nog het maandcommissariaat, waarbij in beurtrol telkens twee CvT leden samen een wekelijks bezoek aan de gevangenis brengen. Eén CvT lid telkens van de eerste tot de laatste dag van de maand, een ander telkens vanaf de tweede helft van de maand tem eind van de eerste helft van de volgende maand. Dit systeem zorgt ervoor dat er telkens een goede overdracht mogelijk is.

Tijdens de weekbezoeken:

- Worden de brievenbussen geledigd: Klachten bestemd voor de Klachtencommissie (hierna: KC) worden meteen naar de KC verstuurd. Verzoekbrieven voor de CvT worden waar mogelijk meteen behandeld (gesprek met gedetineerde) of indien niet mogelijk, worden deze besproken in de volgende CvT vergadering of op het eerstvolgend Directieoverleg.

- Daarnaast wordt tijd voorzien om in gesprek te gaan met de verschillende diensten, teneinde een zicht te krijgen op de werking en situatie op dat moment.
- Soms wordt een onderzoek gedaan in het kader van bepaalde thema's die bijvoorbeeld naar boven kwamen in verschillende klachten, bijvoorbeeld klachten i.v.m. kledij leidden tot een onderzoek van de maandcommissarissen naar de werking van het bedelen/inzamelen van de was en de procedure i.v.m. eigen kledij/nieuwe kledij bij aankomst.
- Er wordt ook nagegaan of de bestaande wetgeving goed opgevolgd wordt, en wat de gevolgen zijn voor het welzijn van de gedetineerden, bijvoorbeeld in het kader van de coronamaatregelen.

De CvT leper werkt ook mee aan onderzoeken die centraal worden aangestuurd, voor 2021 was dit bijvoorbeeld een onderzoek naar de straf- en beveiligde cellen.

Tenslotte, streeft de CvT leper ernaar steeds haar kennis verder op te bouwen. Het jaarlijkse etentje werd bijvoorbeeld gecombineerd met een werkbezoek aan de PI te Oudenaarde, waarbij de Directie van de PI uitleg gaf over de werkwijze te Oudenaarde. Een dergelijke uitwisseling kan zeker als goede praktijk worden aanzien, het zorgt voor inspiratie in de eigen werking.

1.3. De Klachtencommissie.

Het klachtenrecht trad in oktober 2020 in werking en leidde ertoe dat ook in de CvT leper een KC werd opgericht, bestaande uit effectieve leden: Raphaël Cooman (jurist/voorzitter), Jonathan Huysentruyt (jurist/lid) en Sally Missiaen (lid). Het feit dat deze KC werd opgericht 'in de schoot van' de CvT blijkt geen evidentie, dit op verschillende vlakken:

- Op praktisch vlak, bijvoorbeeld doordat de formulieren van zowel de CvT als van de KC worden verspreid in de PI, maar voor de gedetineerden is het niet evident om bewust het verschil te maken tussen de formulieren, alsook om het verschil te kennen tussen een verzoek bij de CvT en een klacht bij de KC. Een goede praktijk van de PI leper, zij het geen sluitende oplossing, is het gebruiken van verschillende kleuren voor de formulieren, echter is ook een voortdurende informatie hierover nodig teneinde het verschil duidelijk te maken aan de gedetineerden.
- Op het vlak van samenwerking is het 'samen onder één dak zijn' van een KC en CvT een spreidstand die niet evident is. Bijvoorbeeld het feit dat alles wat op een klachtenformulier staat dient te worden behandeld door de KC, zorgt soms voor frustraties bij de CvT leden, die bij bepaalde (onontvankelijke) klachten menen dat deze beter of sneller behandeld kunnen worden door de CvT, wat echter wettelijk gezien niet mogelijk is gezien de vermelding op een klachtenformulier. Het feit dat de gedetineerden moeilijk het onderscheid kunnen maken tussen een klachten- en CvT-formulier versterkt dit probleem.

Er is tevens een vrees voor uitholling van de taken van de CvT. Waar deze eerder als enige speler de taak had om in overleg te gaan met gedetineerden en Directie wordt het overleg nu vaak vervangen door een formele klachtenprocedure, wat met zich meebrengt dat de CvT eerder een postbus wordt die klachten doorstuurt, maar zelf niet meer kan ageren op klachten, behalve in tweede lijn en/of op vraag van de KC.

Zeker bij onontvankelijke klachten zorgt dit voor de frustratie dat de zwaardere procedure van de KC leidt tot het niet of pas heel laat kunnen aanpakken van problemen door de CvT.

Het zal dan ook belangrijk zijn dat er in de toekomst, centraal of via werkgroepen, kritisch nagedacht wordt i.v.m. de idee dat KC en CvT samen in één werking zetelen, en indien zo, welke invulling beide organen kunnen krijgen, in samenwerking en/of los van elkaar.

1.4. Behandeling van verzoeken van gedetineerden.

Zoals in eerder hoofdstuk reeds vermeld, werkt de CvT leper met een systeem van brievenbussen. Een goede praktijk hierbij die in 2021 werd voorzien door de CvT leper is het installeren van brievenbussen op elke sectie, zodat een maximum aan gedetineerden wordt bereikt. De formulieren worden voorzien in verschillende talen, tevens wordt de werking van de CvT en het indienen van een verzoek uitgelegd aan de gedetineerden via een PowerPoint die wordt vertoond op de info-tv's in de inrichting.

In totaal werden 122 grieven ingediend, dit van 53 gedetineerden in totaal. Een kanttekening is wel dat 27 klachten hiervan werden ingediend door één gedetineerde. De overige klachten zijn gevarieerd, zowel wat betreft de indiener als wat betreft de thema's, al komen een aantal thema's duidelijk meer naar voor. Hierbij dient gesteld dat de categorisering niet altijd evident is, gezien een grief vaak meerdere thema's bevat en/of thema's die niet goed te vatten zijn in de bestaande categorieën. Dit toont zich in het groot aantal grieven die gecategoriseerd werd als 'Divers'.

Volgende thema's kwamen, in volgorde van aantal, naar voor:

Divers - 29 grieven:

- Klachten i.v.m. kledij (kapotte kledij krijgen/kledij die verdwijnt, ...)
- Klachten i.v.m. gebruik van TV en telefonie (te duur, feit dat ieder dient mee te betalen, ook wanneer men zelf geen TV kijkt, over videocalls, ...)
- Klachten i.v.m. openen van brieven: brief naar consulaat of advocaat die geopend werd, brief naar advocaat die niet doorgestuurd werd, ..
- Klachten i.v.m. douche: i.v.m. privacy, douche-uren, niet mogen douchen, infrastructuur
- Klachten i.v.m. kantine: prijs, problemen met levering
- Klachten i.v.m. werk (bepaald werk niet (meer) mogen uitvoeren).
- Algemene klachten i.v.m. het leven in een PI (mensenrechten, bezoek huisdier niet toegestaan, woonkwaliteit, ...)

Directie - 27 grieven:

Hierbij dient vermeld dat de meeste klachten aangaande een beslissing van de Directie niet onder de grieven vermeld worden gezien dit vaak klachten voor de KC betreft. Een kleine helft van de grieven die op een CvT-verzoekbriefje werden vermeld, werden nadien in overleg met de gedetineerde ook naar de KC gestuurd (misverstand i.v.m. type van de brief).

Resterende grieven Directie:

- Klachten i.v.m. beslissingen materiaal op kamer of i.v.m. cel(genoten)
- Klachten i.v.m. activiteiten/werk/bezoek of beslissingen hierover t.a.v. de persoon
- Klachten i.v.m. bejegening door medewerkers
- Klachten i.v.m. niet mogen inkijken persoonlijke dossiers
- Klachten i.v.m. sancties (en/of uitvoering ervan)

Medisch/Dokter: 25 grieven:

- Klachten i.v.m. bepaalde medicatie die men niet krijgt of laat krijgt
- Klachten i.v.m. slaapproblemen/rustverstoring
- Klachten i.v.m. medisch personeel: niet tijdig afspraak krijgen/omgang met gedetineerden/niet (goed) behandelen van medisch probleem of lang dienen te wachten ivm behandeling
- Klachten gerelateerd aan covid 19 maatregelen: niet akkoord met beslissingen bv. ivm bezoek, klacht ivm medewerkers/gedetineerden die maatregelen niet respecteren,..

Personeel : 22 grieven (komt ook voor bij andere thema's, met ander hoofdthema):

- Klachten i.v.m. geen respect, racisme, onvoldoende rechten krijgen, onvoldoende luisterend oor,...
- Klachten i.v.m. pestgedrag of het zich geïsoleerd voelen door beambte(n)

Persoonlijk: 13 grieven:

- Klachten i.v.m. rekening of overschrijvingen die niet kloppen
- Klachten i.v.m. kledij/werking vestiaire en verdeling kledij
- Klachten i.v.m. douche (privacy/uurregeling douchen)
- Klachten i.v.m. werk

Onbekend: 6 grieven:

Klachten die niet te maken hebben met CvT/KC (bv. bestemdvoor advocaat), of verzoekbriefjes met tal van klachten op waardoor geen categorisering mogelijk in thema.

In het geval dat de klacht niet binnen de bevoegdheid van de CVT/KC valt, wordt de klacht niet behandeld. Wel laat de maandcommissaris dit weten aan de gedetineerde, met motivering. Bij tal van klachten vermeld op één klachtenformulier, waardoor geen categorisering mogelijk is, staat de klacht onder het thema onbekend, maar wordt deze wel behandeld.

2. De penitentiaire inrichting.

Er zijn geen verschillen of wijzigingen t.a.v. het jaar 2020 te melden

3. Het toezicht.

3.1. Belangrijkste thema's die werden opgemerkt door de CvT.

VERBOUWINGEN IN HET VERSCHIET.

Het jaar 2022 wordt het jaar waarop de langverwachte verbouwingen van het PI te leper starten. De gevangenis wordt ontruimd tegen 01.03.22. De voorziene werken zijn ingrijpend. Na de verbouwing zullen de gedetineerden hun detentie doorbrengen in beduidend betere en meer humane omstandigheden. De verbouwingen hebben eveneens het oogpunt de capaciteit gevoelig uit te breiden.

De derde sectie wordt volledig gestript. Op de cellen daar komt er overal apart sanitair: douche en lavabo afgesloten. De cellen zijn vrij ruim. Allemaal voor twee personen, soms voor drie personen. Op de derde sectie worden twee extra verdiepingen bijgebouwd. Hier komt eveneens een prikkelarme-cel voor mensen die o.a. op eigen verzoek daar naartoe willen, of voor mensen met een psychische problematiek. Verder komen er twee kleine polyvalente zaaltjes, zodat gedetineerden die willen ook eens iets kunnen koken of een activiteit kunnen doen met een beperkt aantal personen. De huidige muren blijven bestaan. De twee bijgebouwde verdiepingen zijn gesloten verdiepingen op zich. In deze nieuwe cellen bevindt het toilet in afgesloten ruimte, evenals de douche.

Op de eerste en tweede sectie blijven de muren wel staan maar zal de elektriciteit en loodgieterij worden vervangen en komt er ook een apart sanitair. Daar zullen er enkele mono-cellen zijn. In de cellen waar nu vier gedetineerden verblijven, zullen er na de werken drie gedetineerden verblijven.

Algemeen komt er telefoon op cel en wordt het systeem 'prison cloud' geïnstalleerd. De raamopeningen worden groter dan hoe ze vandaag zijn. Er werd eveneens gevraagd om met tralies en ramen te werken die open kunnen, maar dit werd spijtig genoeg niet toegestaan door de Regie der gebouwen. Men verwijst naar de aanwezige interne ventilatie.

Naar capaciteit toe zullen er op de eerste sectie 18 bedden zijn, op de tweede sectie 19 bedden, op de derde sectie 26 bedden, op de vierde sectie 54 en op de vijfde sectie 52. De totale capaciteit wordt dus 169 gedetineerden, met daarenboven een theoretische capaciteit van 12 plaatsen in beperkte detentie.

De bestaande overige ruimtes naast de cellen, worden niet aangepast : de fitness ruimte, werkplaats, wandeling .. blijven wat ze op vandaag zijn. Hieromtrent is er binnen de CvT leper toch vraagstelling of dit geen impact zal hebben op het dagelijks regime van de gedetineerden , gezien men met beduidend meer gedetineerden gebruik zal moeten maken van dezelfde ongewijzigde faciliteiten.

De organisatie van het toekomstige gevangenisregime wordt in dit licht voor Directie en personeel een serieuze oefening.

Wanneer de werken effectief van start gaan in maart, voorziet men klaar te zijn eind 2023, met opnieuw ingebruikname begin 2024.

In het voorbije jaar 2021 waren er verschillende grieven omtrent herstellingen die niet werden uitgevoerd in het licht van de nakende verbouwingen. Zo werden we meermaals gecontacteerd omtrent kapotte verlichtingskappen van de armaturen in de cellen. De vervanging van deze armaturen werd echter niet toegestaan met de werken in het vooruitzicht. Ook werd de CvT leper meermaals gecontacteerd i.v.m. de hygiënische situatie, meer bepaald schimmelvorming, in het doucheblok van een bepaalde sectie in het oud gedeelte van de gevangenis.

Samen met de Directie hoopt de CvT leper op een vlotte verbouwingsperiode waarna de gedetineerden in het algemeen meer menselijke omstandigheden zullen zijn gehuisvest. Ook de telefonieproblemen zouden achter de rug kunnen zijn. Het nieuwe systeem 'prison cloud' zal alvast ook bijdragen tot optimalisatie van de interne communicatie.

PRIVACY PERIKELEN.

In de loop van de werking van de CvT leper in 2021, kwamen een aantal punten naar boven, die kunnen geclassificeerd worden onder de noemer privacy.

Zo werd een brief, afkomstig van het Franse consulaat, geopend door de PI en was de verwachte bijlage niet meer aanwezig toen de gedetineerde de geopende enveloppe ontving. Inkomende brieven kunnen aan een controle onderworpen worden. Dit kan echter niet voor brieven afkomstig van consulaire ambtenaren. Toen de Voorzitter van de CvT leper hiernaar informeerde, bleek de Directie gepast gereageerd te hebben door dit te melden aan het consulaat en intern instructies te geven om een herhaling te voorkomen.

Verder was er ook een klacht dat een brief van een advocaat zou geopend zijn, wat niet toegestaan is. De gedetineerde herhaalde, maanden later, dat er nog steeds brieven geopend werden. Het valt, voor de CvT leper, praktisch niet te controleren of dergelijke beweringen kloppen.

Er waren in de PI leper klachten over een gebrek aan privacy in de gemeenschappelijke douches. Er is enkel een douchegordijn of een betegeld muurtje ter afscheiding. Minstens één gedetineerde meldde agressieve gevoelens te hebben bij het gebrek aan privacy in de douche. Infrastructuur heeft een invloed op de privacy en het welbevinden van de gedetineerden en op de veiligheid van de penitentiair beambten. De verbouwing en opfrissing van de gevangenis van leper is daarom meer dan welkom in 2022.

Tenslotte is ook de privacy van de penitentiair beambten belangrijk. Meer dan de helft van de beambten draagt hun badge niet. De CvT leper moet vaststellen dat het dragen van de badge op nonchalance of weerstand botst bij de beambten. De PI leper is een arresthuis, met relatief snel wisselende gedetineerden in voorhechtenis. Zij kennen dikwijls de naam van de beambten die hen bejegenen niet en kunnen, zonder zichtbare badge, die naam bijgevolg ook niet doorgeven aan de maandcommissaris van de CvT leper. De naam van een beambte kunnen opgeven is echter cruciaal. Zo verzoekt de Directie bij iedere vraagstelling vanuit de commissie terecht naar concrete feiten: datum, plaats en naam van de gedetineerde(n) en beambte(n). De CvT leper kent in een aantal gevallen de naam van de betrokken beambte(n) niet en de beweringen kunnen daardoor niet verder onderzocht worden. Dat leidt tot frustratie bij de gedetineerden en zelfs bij commissieleden.

Ondanks pogingen om de redenen van het niet dragen van de badge te achterhalen, kan de CvT leper enkel bevroeden dat de vermelding van naam en voornaam op de badges een brug te ver zijn voor de penitentiair beambten. Het is niet ondenkbaar dat zij vrezen voor hun privacy en veiligheid. De CvT leper is de mening toegedaan dat de badges, in hun huidige vorm, nooit door het volledige korps zullen worden aanvaard. Dit euvel is bovendien al jaren bekend. Daarom adviseert de CvT leper dat de penitentiair beambten bv. de keuze hebben tussen een badge met naam en voornaam of een badge met enkel de voornaam en een nummer. Op die manier is er meer kans dat de wettelijke verplichting tot het dragen van de badge geen dode letter blijft.

GEVANGENISARBEID.

De werkwijze in de PI leper inzake tewerkstelling in de werkplaats, ligt sedert een vijftal jaren vast :

- Steeds deeltijds, 4 uren werken steeds in de voormiddag
- Systeem voor een werkende gedetineerde = 10 dagen werken daarna 10 dagen rust
- Iedereen komt in aanmerking en krijgt de kans om te werken. Wie wil werken kan dus.

Inzake verloning voor de arbeid in de werkplaats, voor het werk toegeleverd via Cellmade, worden de gedetineerden die werken per stuk betaald. Gedetineerden kunnen zo gemakkelijk tot 400 € per maand verdienen. In periodes met veel werk kan dit zelfs oplopen tot 700 € per maand.

Er wordt evenwel een intern solidariteitsmechanisme gehanteerd, op basis van gemiddelde prestatie ten aanzien van een bepaald werk. Het streefdoel is dat iedereen zeker een verdienste van minstens 3 € per uur arbeid bekommt.

Er is een kleine wachtlijst: effectief aan de slag kunnen is steeds een kwestie van enkele dagen. Binnen de 2 weken werkt iedereen die wil, in de werkplaats. Op dagbasis kunnen 25 tot 30 gedetineerden werken in de werkplaats. Op maandbasis via het eigen systeem in leper, zijn er dus zeker een 50-tal werkenden.

Gedetineerden die werken in de werkplaats, kunnen worden afgezet omwille van

- Kwaliteitsredenen ten aanzien van de vereisten van het werkaanbod
- Twee maal weigeren te werken (geen zin om te komen werken)
- Incidenten in de werkplaats

Een afzetting is voor één maand, daarna krijgt men opnieuw de kans.

Men ervaart dat sommige jongeren vaak lang willen slapen, sommigen proberen even maar hebben dan geen zin meer.

Indien men wordt opgeroepen bij de rechtbank, of wanneer iemand ziek is, wordt men niet afgezet van het werk.

Er is een voldoende werkaanbod via Cellmade, waarbij vermeld dient te worden dat sedert er een coördinator is aangesteld voor West- en Oost-Vlaanderen, alles vrij goed verloopt. Er wordt indien mogelijk of wanneer er veel werk wordt aangevoerd, ook werk op cel georganiseerd.

Gedetineerden kunnen in de PI leper verder ook 'huishoudelijke arbeid' verrichten en werken als fatik.

Wie als fatik werkt, gaat niet naar de werkplaats. Volgens de functie werkt men vijf tot zeven dagen per week en dit voor zeven uren per dag. De fatik wordt verloond aan een afgesproken uurloon: 1 / 1.3 / 1.5 € per uur. Het uurloon ligt beduidend lager als fatik versus wat men verdient in de werkplaats, maar het aantal te presteren uren ligt hoger zodat naar verdienste op maandbasis, dit eerder gelijklopend wordt. Dit uurloon is verschillend naargelang de functie, waarbij het eveneens zo is dat degenen die zeven dagen werken, een wat lager uurloon krijgen. Dit om ertoe te komen dat iedere fatik ongeveer hetzelfde verdient op maandbasis. De kapper van dienst verdient 0.8 € per persoon.

De functies als fatik zijn: diender in één van de diverse diensten (bibliotheek, Vlaamse gemeenschap, op sectie, bad-afdeling, centrum, bezoek, access, PMD), keukenmedewerker, kapper, wasserij medewerker, techniker, tuinman, schoonmaakploeg.

In totaliteit worden er op weekbasis 751 uren als fatik gepresteerd. Van overheidswege wordt hiertoe aan de PI leper een dotatie toegekend die aan huishoudelijke arbeid kan worden besteed. In de PI van leper wordt deze dotatie licht overschreden: het totale bedrag aan uitbetaalde uurlonen ligt op jaarbasis iets hoger dan de jaarlijks toegekende subsidie.

Bij elke functie hoort een 'beschrijvende nota' van een tweetal bladzijden, met inhoud van de taak, richtlijnen en verloning verbonden aan deze functie. De nota wordt ondertekend door de Directie en door de fatik en wordt bijgehouden in het dossier van de gedetineerde.

In de huishoudelijke diensten werken 25 gedetineerden.

Dit werk wordt verkozen door de gedetineerden, voornamelijk omwille van het feit dat men op meerdere plaatsen komt en vrijer kan bewegen in de PI.

Diender wordt aanzien als een vertrouwensfunctie. Het duurt langer alvorens men als fatik kan worden aangesteld. Bij afzetting is de periode ook langer: drie maanden. Men werkt in regel eerst in de werkplaats, pas daarna kan men in aanmerking komen om aangesteld te worden als diender.

De grieven die de commissie bereikten in het voorbije jaar, betroffen vooral het krijgen van werk als 'fatik', wat onderstreept dat dit een gegeerde functie is bij gedetineerden. Sommigen maken objecties ten aanzien van de weigering van de Directie hen de toelating te geven te werken als fatik. Vanuit de discretionaire bevoegdheid van de Directie in deze en het feit dat het werken als fatik een vertrouwensfunctie is, was de rol van de CvT leper in deze zaken eerder bemiddelend en duidend ten aanzien van de gedetineerden.

Inzake het werk in de werkplaats was er een grief inzake niet correcte telling van het afgewerkte aantal stuks en een grief omtrent het verlies van werk na verkeerde uitvoering van plooiwerk. Deze eerste grief kon kloppen, vanuit de uitleg die we kregen in de werkplaats werd ook in het aantal afgewerkte stukken een zeker evenredige verdeling onder de werkers nagestreefd, wat de betere werkers wat benadeelt. Inzake het verlies van werk dient vermeld dat de bedrijven die werk toeleveren, sluitende kwaliteitseisen stellen en prima afwerking wensen.

Tenslotte was er een grief van een gedetineerde die zijn sociale tabak zomaar wenste te krijgen en die zich niet kon vinden in de koppeling van het naderhand opnemen van werk om de sociale tabak terug te betalen. Ook hier werd bemiddeld naar gedetineerde toe en naar het steeds opnieuw bieden van kansen tot tewerkstelling.

Om iedereen kansen tot arbeid te geven, werden begrijpelijk restricties in de praktische organisatie van de gevangenis ingevoerd. We hopen dat deze restricties niet verder verstrengen bij de gevoelige toename van de populatie na de verbouwing. Dezelfde bezorgdheid inzake de organisatie van de werkplaats, die omwille van de ruimte en het volume dat het werk inneemt, dreigt te krap te zullen zijn. Bijkomende werkruimte is jammer genoeg niet voorzien.

Tenslotte is er de voorziene verloning waar de CvT leper het predicaat vooroorlogs op zou plakken. Van hogerhand zou een verdubbeling van de voorziene dotatie voor huishoudelijk werk, eventueel stapsgewijs in te voeren, toch moeten kunnen, om te evolueren naar een uurloon van omzeggens 3 €. De prijzen in de kantine kunnen zonder probleem de toets doorstaan van de normaal gehanteerde prijzen in de maatschappij, van het geboden uurloon kan dit bezwaarlijk worden beweerd: ongeveer één tiende van het minimumuurloon 9.96 €.

MEDISCHE ZORG.

Momenteel zijn er vier artsen die consultaties uitvoeren in de PI Ieper. Hierdoor is er op dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag steeds een of meerdere artsen aanwezig.

- Op dinsdag, woensdag en donderdag: een huisarts
- Op woensdag is ook een psychiater aanwezig
- Op vrijdag is er een arts aanwezig die de verslavingsproblematiek en substitutie met methadon behartigt.

Daarnaast is er s' avonds ook verpleging aanwezig die de medicatie bedeeft en eventuele problemen probeert op te lossen na telefonisch contact met de arts. Er is een parttime verpleegkundige in de voormiddag van dinsdag tot vrijdag, en twee verpleegkundigen s' avonds voor medicatie.

Er wordt telefonisch contact opgenomen met de voornaamste huisarts bij ernstige gevallen. In dergelijke situaties komt de arts langs en kan er reeds medicatie opgestart worden. Er is een wachtdienst in de week na 18 u en tijdens het weekend. Indien er geen arts kan langskomen, en/of indien het een zeer ernstig probleem betreft, wordt via het nummer 1733 een ziekenwagen gebeld en vindt er een opname in het ziekenhuis van Ieper plaats.

Teneinde de juiste medicatie te voorzien voor de gedetineerde wordt normaal de huisarts van de gedetineerde gecontacteerd, om na te gaan welke medicatie genomen wordt. Meestal wordt deze verder gegeven in de mate van het mogelijke (er is een formularium aanwezig voor het gevangeniswezen, er dienen onder andere zoveel mogelijk generische producten gebruikt te worden). Wel stelt er zich nog een probleem om snel medicatie te bekommen, onder andere in het weekend.

Noodzakelijke medicatie is gratis voor de gedetineerde. Niet-noodzakelijke medicatie of medische hulpmiddelen zijn dat niet, bijvoorbeeld een brace vragen voor een gewrichtsprobleem of niet noodzakelijke zalf is niet gratis.

Gedetineerden die nood hebben aan slaapmedicatie en benzodiazepines worden eerst doorverwezen naar de psychiater die op woensdag aanwezig is.

Tandzorg is soms een probleem maar dit kan in de buitenwereld evenzeer een probleem zijn. De tandarts komt elke twee weken langs, bij tandproblemen tussentijds wordt zo goed als mogelijk overbrugd met medicatie.

De covid-19 periode werd tamelijk goed aanpakt, uiteraard wel met de mogelijke wrijvingen gezien bepaalde rechten wegvielen. Zo was er bijvoorbeeld geen bezoek en/of ongestoord bezoek in bepaalde periodes.

Een aantal knelpunten voor de PI leper die werden aangegeven en/of opgemerkt zijn:

- De werking van het medisch programma op de computer (traag)
- De medicatie in het weekend
- Penitentiaire beampten krijgen geen medische mondkmaskers voor op dienst.

BEJEGENING.

Graag willen we als CvT leper een apart hoofdstukje wijden aan de bejegening – de wijze waarop men omgaat met elkaar - binnen de muren van het PI leper. Vaak krijgen we rapportbriefjes van gedetineerden over hoe ze behandeld worden of zich behandeld voelen door de instelling en haar beampten. Een PI is een totaalsysteem met een heel duidelijke hiërarchie en - al of niet impliciete - omgangsvormen. Het spreekt voor zich dat de systemische machtsverhoudingen een grote rol spelen in de omgang tussen gedetineerden en het personeel.

Uiteraard is het gros der beampten vriendelijk en humaan maar we krijgen ook(te) vaak meldingen van feiten die moeilijk te rijmen zijn met de waarden waar we als maatschappij voor staan. In individuele casuïstiek kunnen we hier weinig mee aanvangen omdat het dan telkens verzandt in woord en tegenwoord. Een totaalsysteem functioneert enkel als de leden er loyaal zijn naar elkaar. Niemand van het personeel wil officieel getuigen tegen een collega ook al vinden ze zijn/haar gedrag laakbaar en verwerpelijk. In gesprekken met beampten uiten ze vaak kritiek op of stellen ze gedrag van collega's aan de kaak. Omdat men elke dag moet samenwerken is men uiterst weigerachtig om collega's – al dan niet officieel – aan te spreken op negatief gedrag ten aanzien van gedetineerden.

Gedetineerden willen hun negatieve ervaringen vaak maar enkel luchten naar de CvT omdat ze zich heel goed bewust zijn van het feit dat - eenmaal de deuren terug dicht – ze er misschien nog slechter vanaf zijn.

Hieronder de vormen van negatief gedrag waarover sprake:

- Gedetineerden geven aan dat sommige beampten er vaak niet in slagen om op een 'normale' manier zaken te vragen, opmerkingen te geven of mededelingen te doen, maar dit op een snauwende wijze doen.
- Soms geven beampten commentaar op uiterlijke kenmerken, dit wordt voornamelijk ervaren bij fouilles (die ook niet steeds volgens het boekje verlopen). Dit wordt als kleinerend ervaren.
- Soms vernemen gedetineerden dat er roddels en leugens verteld worden over hen aan lotgenoten en collega's. Dit is niet bevorderlijk voor het samenleven en de rust binnen de instelling.
- Uit een aantal getuigenissen blijkt dat gedetineerden zich soms boudweg uitgelachen voelen, bijvoorbeeld over hun geloof, hun geaardheid, over de reden waarom ze in de gevangenis

zitten of over hoe men er uit zit.

- Heel wat gedetineerden voelen zich ook geïsoleerd. Ze geven bijvoorbeeld aan dat ze niet mogen telefoneren (of heel laat aan de beurt zijn), dat ze uitgesteld of geen doktersbezoek krijgen, dat zij verkorte wandelingen krijgen, laat geroepen worden bij bezoek van 'buiten' en/of beperkt mogen douchen.

We kunnen ons best wel voorstellen dat die opmerkingen als subjectief kunnen weggezet worden maar door de gedetineerden worden ze ervaren als een aanslag op hun persoon en als een manifest onrecht.

We horen vaak de namen van dezelfde beambten vallen als die negatieve bejegeningen ter sprake komen maar zoals hierboven geschetst kunnen wij – en de gedetineerden – hier weinig mee aanvangen. Het kan een voorstel zijn om hier alert voor te zijn, bewustwording te stimuleren en eventueel vorming te voorzien rond de basishouding. Het zou alvast een sterk begin zijn mochten alle beambten (her)kenbaar zijn door hun – sowieso wettelijk verplichte – badge zichtbaar te dragen.

FINANCIËLE POSITIE VAN GEDETINEERDEN.

In de loop van het jaar kwamen een aantal grieven binnen die rechtstreeks betrekking hebben op de financiële middelen van de gedetineerden :

- Voor bepaalde producten op de lijst van de kantine ligt de prijs erg hoog (bv. vers fruit), vaak ook zijn de prijzen op de factuur niet dezelfde als op de lijst van de kantine. Eenmaal de bestelling is doorgegeven kunnen de gedetineerden ook niet meer controleren of alles wat ze besteld hebben, correct geleverd wordt. Er dient nagedacht te worden over een systeem dat meer sluitend is en met minder mogelijkheid tot menselijke fouten, die nadelig zijn voor de gedetineerden.
- Voor de huur van de televisie moet elke gedetineerde betalen. Een gezamenlijke huur per cel is in de PI leper niet mogelijk. (heel vaak is het netwerk ook verstoord en kan men geen tv kijken)
- Het aantal jobs in de werkplaats is eerder beperkt ten opzichte van het aantal gedetineerden. Werken is vaak de enige mogelijkheid om wat geld te verdienen. Het is ook een tweetal keer voorgekomen dat het gepresteerde werk niet overeenstemde met het uitbetaald bedrag. Een systeem waar meer controle mogelijk is, dringt zich op.

OVERBEVOLKING.

Ook dit jaar stelde de CvT leper tijdens de bezoeken vast dat de PI leper constant overbevolkt was en dat het welzijn van de gedetineerden hier sterk onder leed. Niet enkel waren er veel grondslapers, ook waren er onder andere grieven over slapeloosheid en gebrekkige hygiëne te wijten aan de overbevolking. In bepaalde gevallen leidde de overbevolking ook tot kleine conflicten tussen enerzijds de gedetineerden onderling en anderzijds gedetineerden en penitentiair beambten.

Verder merkte de CvT leper dat de overbevolking ook bij de penitentiair beambten tot frustraties leidde omdat dit uiteraard de werkdruk vergrootte.

Als CvT Ieper betreuen we dat we opnieuw de overbevolking moeten aankaarten, maar we zijn ons er ook van bewust dat dit de PI Ieper zelf overstijgt. We hopen voor ieders welzijn dat na de verbouwingen en de realisatie van een hogere capaciteit voor de inrichting, men als gevangenis niet meer zal geconfronteerd worden met het gegeven overbevolking, m.a.w. het is te hopen dat de beoogde capaciteit van 169 ook de maximum capaciteit in de realiteit zal zijn.

3.2. TRANSVERSAAL THEMA 2021: INFRASTRUCTUUR PI IEPER.

Heel wat lokalen, ruimtes, burelen binnen de infrastructuur van de PI Ieper werden recent, in 2016 , gerenoveerd. Globaal kan worden gesteld dat zowat alle delen van de gevangenis werden aangepakt en gerenoveerd , behalve de cellen en de directeurswoning waar de beperkte detentie wordt georganiseerd.

De voorziene verbouwingen, die van start gaan vanaf 01.03.2022 , betreffen het aanpassen en het uitbreiden van het cellengedeelte zodat na deze verbouwingen de gevangenis van Ieper in zijn totaliteit zal zijn aangepakt.

Na de in 2016 gedane verbouwingen en aanpassingen, beschikt de gevangenis van Ieper over een aangename en eigentijds ingerichte bezoekersruimte met veel lichtinval via ruime raampartijen , over eigentijdse burelen en commissiezaal voor personeel en Directie, een hedendaagse en goed uitgeruste medische boeg, een ruime en goed ingerichte grootkeuken, voorzien van alle nodige grootkeukenapparaten.

De ruimtes voor gemeenschappelijke activiteiten voor de gedetineerden zoals de fitnesszaal en de activiteitenzaal, zijn ruim, aangenaam en goed uitgerust. Er zijn mooie leslokalen.

De sanitaire ruimtes, het doucheblok van sectie 1 en 2 is bij die verbouwingen ook volledig vernieuwd. Er is een fraaie en goed voorziene bib in samenwerking met de bibliotheek van de stad Ieper.

Deze vernieuwde gedeeltes staan in schril contrast met de staat waarin de cellen zich bevinden.

De cellen zijn klein, een klein hoog gesitueerd raam met weinig natuurlijk lichtinval, er is geen afgescheiden toilet, geen douche noch telefoon op cel. Er is in elke cel wel een TV aanwezig.

Het onderhoud van de cellen is doorheen de jaren en met de verbouwingen in het verschiert, achterwege gebleven. Algemeen kan gesteld worden dat cellen een uitgeleefde en triestige aanblik geven, in het bijzonder als ruimte waar gedetineerden een ruim deel van de dag dienen door te brengen. Het aanwezige meubilair voor de gedetineerden : bedden , tafels , stoelen, is compleet versleten en maar het weggooien waard. Het douchegedeelte bij sectie drie , welke niet werd gerenoveerd in 2016 , is onhygiënisch , met afhangende deurtjes die wel nog recent werden vervangen door gordijntjes en overal schimmelvorming.

Bij deze op zich erbarmelijke situatie moeten we de impact daar bovenop aanbrengen van de permanente overbevolking waarin de gevangenis van Ieper door zijn aard van arresthuis noodgedwongen dient te functioneren. Deze gevangenis functioneert permanent met een bezetting die, niet overdreven, steeds het dubbele is van waarvoor de inrichting is bedoeld (zie supra "overbevolking"). Daardoor komt men in toestanden terecht met permanente dubbele bezetting van

de kleine enkele cellen, met stapelbedden, waar bovendien in die cellen nog regelmatig een matras op de grond voor een 'grondslaper' wordt bijgelegd. De impact voor de gedetineerden is bijzonder groot. Regelmatig zijn er spanningen op cel, conflicten binnen de muren tussen individuen en groepen. Mensen die te dicht te nauw moeten samen zijn en leven, vervallen daardoor, door gebrek aan eigen ruimte voor zichzelf, mogelijks in probleemgedrag. Gedetineerden vragen soms een verblijf aan in beveiligde cel om hieraan te ontsnappen.

De ganse inrichting wordt prima en in voldoende mate en frequentie gepoetst. Het valt telkens op hoe proper de infrastructuur er bij ligt. Het is duidelijk dat hier veel belang aan wordt gehecht. De beoogde capaciteitsuitbreiding na de verbouwing zal zeker zijn impact hebben op de ruimtes die niet gevat zijn in de nakende verbouwing. Deze blijven zoals ze op vandaag zijn, naar uitrusting, inrichting en grootte.

Zo is er nu reeds de eerder krappe wachtruimte vooraan voor de bezoekers. De keuken blijft deze zoals op vandaag. De werkplaats blijft hetzelfde, de diverse activiteitenlokalen worden niet verruimd.

Het regime zal noodgedwongen grondig moeten worden herdacht en herschikt over de dagen van de week om de diversiteit van activiteiten en mogelijkheid tot arbeid binnen de gevangenis van leper, en de mate van bezoekenmogelijkheden, op het huidige peil en op het peil waarop gedetineerden recht hebben, te houden.

Tenslotte, wenst de CvT leper hierbij een idee aan te brengen voor na de verbouwingen. In de gevangenis van leper ligt er tussen de hoge buitenmuren van de inrichting en de muren van de 'wandeling', nog heel wat verloren grond, welke nu helemaal niet wordt benut en er in gras bijligt. Het betreft de volledige strook tussen buitenmuur en wandeling, rondom de wandeling, zeker overal toch een 10-tal meter breed. Zijn hier mogelijkheden tot wat tuinaanleg, groenaanleg, groenactiviteit en/of moestuinwerking voor gedetineerden?

Dit zou voor gedetineerden mogelijks een bijkomende activiteit kunnen betekenen en het zou ook de omgeving in de gevangenis een groenere en natuurlijker aanblik geven en de mistroostigheid van een gesloten inrichting, met hoge muren met prikkeldraad bovenop, wat doorbreken.

4. Het beklagrecht

De KC leper behandelde in 2021 52 klachten.

- 26 klachten werden onontvankelijk verklaard.
- 13 klachten werden ontvankelijk, maar ongegrond verklaard.
- 5 klachten werden ontvankelijk en gegrond verklaard
- 7 klachten werden deels onontvankelijk, deels ontvankelijk maar ongegrond verklaard
- 1 klacht werd ontvankelijk en deels gegrond en ongegrond verklaard.

Onontvankelijke of ongegronde klachten worden, indien mogelijk, teruggekoppeld naar de CvT voor verdere opvolging of afhandeling.

Twee klachten werden behandeld door de alleensprekende Voorzitter, vijftig door de voltallige KC. Acht klachten werden behandeld in hoorzitting.

Negentien klachten werden ingediend door één en dezelfde gedetineerde.

Een tuchtbeslissing die het bezit van USB-sticks kwalificeerde als een inbreuk van de 1ste categorie (het bezit of de handel in door of krachtens de wet verboden voorwerpen of substanties, werd vernietigd en de kwalificatie werd herleid tot een inbreuk van de 2de categorie (het niet naleven van de door het huishoudelijk reglement voorgeschreven bepalingen).

Een beslissing van de Directie, waarbij de tewerkstelling van een gedetineerde werd beëindigd, werd vernietigd wegens geen of onvoldoende motivering.

Een beslissing tot foullering op het lichaam, werd vernietigd wegens onvoldoende motivering (Collectieve Brief 141 van 30 januari 2017) en wegens het verbod op het stelselmatig opleggen van foullering op het lichaam, zonder dat het gedrag van de gedetineerde daartoe aanleiding gaf (Grondwettelijk Hof 29.01.2014 nr. 20/24, RvS 16.02.2015 nr. 230.229 en RvS 13 april 2016 nr. 234.378). Een beslissing tot foullering werd vernietigd , vermits deze niet in overeenstemming gebeurde met de voorgeschreven procedureregels (Collectieve Brief 141 van 10.09.2018).

Een tuchtbeslissing die werd genomen op basis van camerabeelden, werd vernietigd, omdat de klager hierover geen tegenspraak kon voeren.

5. De belangrijkste besluiten en aanbevelingen van de CvT voor het jaar 2021.

Dragen van de badges :

De CvT leper is de mening toegedaan dat de badges, in hun huidige vorm, nooit door het volledige korps zullen worden aanvaard. Dit euvel is bovendien al jaren gekend. Daarom adviseert de CvT leper dat de penitentiair beambten bv. de keuze hebben tussen een badge met naam en voornaam of een badge met enkel de voornaam en een nummer of met een alias. Op die manier is er meer kans dat de wettelijke verplichting tot het dragen van de badge geen dode letter blijft.

Financiële positie en Gevangenisarbeid:

De verloning van gevangenisarbeid is laag en zou herzien dienen te worden, teneinde een eerlijke minimumverloning te verkrijgen voor het gedane werk. Het systeem van de kantines is niet altijd even transparant voor de gedetineerden en dan met name de bestelling en levering van de producten (en de bijhorende prijzen). Een grote verbetering zou reeds zijn dat de gedetineerden een kopie verkrijgen van de gedane bestelling, zodat zij bij levering kunnen nagaan of alles goed ontvangen is.

Spreidstand CvT en KC:

Het feit dat de KC werd opgericht in de schoot van de CvT zorgt voor een, vaak ongemakkelijke, spreidstand. Het zal dan ook belangrijk zijn dat er in de toekomst, centraal of via werkgroepen, kritisch nagedacht wordt ivm de idee dat Klachtencommissie en CvT samen in één werking zetelen, en indien zo, welke invulling beide organen kunnen krijgen, in samenwerking en/of los van elkaar.

Bejegening:

Hoewel de meerderheid van de beambten op een correcte en humane wijze omgaan met de gedetineerden, is dit toch nog niet steeds en bij iedereen het geval. Een basisvorming en regelmatige herscholing inzake de basishouding zou hierin verbetering kunnen brengen, en tot een aangamer 'samen leven' leiden in de PI.

6. Belangrijkste uitdagingen van de CvT en belangrijkste werkdomeinen voor het jaar 2022.

Gegeven het feit dat de CvT leper omwille van de verbouwingen te PI leper niet meer werkzaam zal zijn in de PI leper vanaf maart 2022 en dit voor een periode van ongeveer twee jaar, is het de belangrijkste uitdaging voor de CvT leper om in deze periode de voeling te houden met het reilen en zeilen binnen de CvT/CTRG en ervoor te zorgen dat de kennis en betrokkenheid van de leden van de CvT leper behouden blijft.